
L'OTAN pot perdre el nord

El 20 de maig s'acabà la vint-i-cinquena cimera de l'Organització del Tractat de l'Atlàntic del Nord, celebrada a Chicago. L'anterior, el 2010, fou a Lisboa, on s'aprovà un nou concepte estratègic. Entre l'una i l'altra, dos esdeveniments han incidit en l'OTAN. Primer, l'evolució de l'escenari a l'Afganistan i el Pakistan (Afpak), amb l'inici dels preparatius d'abandonament de l'Afganistan a finals del 2014 i el deteriorament de les relacions amb el Pakistan. Segon, l'operació a Líbia, a l'empara d'una resolució de les Nacions Unides que autoritzava l'ús restringit de la força per protegir la població civil, tot i que acabà derivant en el suport als rebels per derrotar Gaddafi.

Com en totes les cimeres, l'agenda sol ser àmplia, l'assistència nodrida i sol estar farcida d'activitats complementàries (incloses manifestacions i contracimeres), però en realitat un o dos punts emplenen l'ordre del dia i uns quants països i estadistes hi tenen un paper cabdal. Chicago no ha estat una excepció. El comunicat final conté 65 paràgrafs sobre temes molt diversos. Per exemple, sobre la necessitat de regular i impedir la violència sexual en els conflictes armats. I el més important de l'agenda real es pot sintetitzar en terrorisme, el sistema de defensa antimíssils (que fa anys que pertorba les relacions amb Rússia), la manera d'encarar la petició d'entrada a l'organització d'alguns països que resulten incòmodes o la concreció d'alguns aspectes del concepte estratègic en temps de pocs recursos (el que hom denomina, eufemísticament, la "defensa intel·ligent").

Tanmateix, a Chicago un tema ha dominat l'agenda i ho continuarà fent d'aquí a la propera cimera: la retirada ordenada de l'Afganistan. En clau interna, calia trobar una manera de presentar la retirada

RAFAEL GRASA

PRESIDENT DE L'ICIP

de l'Afganistan com un èxit. Es tracta de fer possible una narració que insistirà en la devolució en condicions sòlides de la responsabilitat sobre la seva seguretat als mateixos afganesos. Serà ben difícil, ateses les dificultats de les converses amb els sectors més pragmàtics dels talibans, per raons objectives i per l'eliminació física d'alguns interlocutors. Però serà difícil, sobretot, per la deriva de les relacions amb el Pakistan, després de la mort de 24 soldats pakistanesos per una errada dels avions nord-americans. Estratègicament, l'Afganistan i el Pakistan formen un conjunt, actualment Afpak. Per als Estats Units i l'OTAN resulta cabdal reobrir la ruta d'aprovisionament. Ni abans de Chicago ni en aquesta cimera s'ha resolt el tema: el president Zardari exigeix disculpes explícites dels Estats Units (fins ara només s'han expressat condolències) i 5.000 dòlars per cada camió que passi per la zona (l'oferta de l'OTAN és de 500 dòlars). I darrere de tot, un pols cab-

Les finalitats i àrees d'actuació de l'OTAN s'han girat com un mitjà sense que s'hagi reformat el seu tractat fundacional

dal: la demanda de posar fi als atacs en les zones frontereres a l'Afganistan d'avions no tripulats, exigida per molts actors al Pakistan però una qüestió irrenunciable per als Estats Units, que hi fonamenten cada cop més la seva estratègia de lluita contra Al-Qaida.

Resultat: una cimera que, manllevant els mots de Shakespeare per titular una comèdia sobre dues parelles d'amants, es pot descriure com *Much ado about nothing*, molt soroll per a no res, molta roba i poc sabó.

A més, la cimera no ha abordat els dos grans reptes de futur de l'organització. Primer, la seva excepcionalitat. Cap altra organització de seguretat mai no ha tingut la legitimació que deriva del fet que, a partir del 1989 (moment en què s'hauria pogut dissoldre), gran part dels seus antics *enemics* en són ara membres de ple dret, associats o aspirants. Tanmateix, tampoc cap altra té un problema tan seriós, atès que s'ha procedit a girar com un mitjà les finalitats i àrees d'actuació de l'organització sense reformar el seu tractat fundacional. Tard o d'hora serà inevitable fer front al problema.

Segon, la indefinició respecte al seu nom i al seu futur. La major part dels 28 membres de l'OTAN no tenen una relació realment substantiva amb l'Atlàntic Nord. En la pràctica, l'organització és una aliança transatlàntica, en termes més geopolítics que militars. A més, els Estats Units cada cop miren més al Pacífic, i països com el Japó, Austràlia, Nova Zelanda i Singapur, amb els quals es tenen relacions, podrien tenir interès a participar en una eventual refundació.

Vaja, que a poc a poc l'OTAN ha perdut el nord. Les dues o tres properes cimeres hauran de fer front al problema. Tard o d'hora, tot s'acaba.